

Intertekstualiteit

Literatuur - kenmerken, bovenbouw vo

Betekenisnetwerk: thematiek, literatuurgeschiedenis, literaire stroming, literair motief

Rappers en Rowling

Tijdens de literatuurles staat het concept 'intertekstualiteit' centraal. Wim vraagt wie hier wel eens van heeft gehoord. Joshua geeft aan dat 'inter' 'tussen' betekent en dat het waarschijnlijk iets met verschillende teksten te maken heeft. 'Teksten zijn altijd verbonden met andere teksten', vertelt Wim. Het maakt eigenlijk niet uit om welke teksten het gaat. 'Welke teksten spreken jullie aan?' Even blijft het stil, maar dan zegt Jeroen: 'ik luister veel naar rap'. 'Rappers verwijzen constant naar elkaars werk'. 'Waarom eigenlijk', wil Kim weten. 'het hoort bij een groeps cultuur' vertelt Jeroen. 'Alleen als je erbij hoort, snap je rapper Lijpe als hij 'Vergeet de buurt nooit' zingt: *M'n strijder blijft me zeggen er is niks nadda, hij zegt die 9 heeft me rug, ik ben spits bradda*'. Het getal 9 als het vaste rugnummer van een spits verwijst niet alleen naar voetbal, maar ook naar geweld en criminaliteit. Het cijfer duidt namelijk ook op een 9mm-gun en de term 'spits' verwijst ook naar drugsdealers. Zo wordt de luisteraar erkend als iemand die dezelfde straattaal spreekt, worden buitenstaanders uitgesloten en bevestigt Lijpe zijn rol in een criminele straat-scene. 'Wow, we hebben hier echt te maken met een kenner!' zegt Jip. 'Wie kan nog andere voorbeelden noemen van intertekstualiteit?' Evelien is een echte Harry Potter-fan en weet daarom dat JK Rowling verwijst naar de genreconventies van het sprookje: een held die van huis gaat, zijn tegenstander ontmoet en helpers heeft met magische krachten. Niet iedereen is even goed thuis in de achtergrond van Harry Potter, daarom gaan diverse groepjes op zoek naar voorbeelden van intertekstualiteit in deze reeks: via bronnen op het Internet, via boeken over (de boeken van) Harry Potter en door met 'de Potter-fans' uit de klas in groepjes in gesprek te gaan. Tijdens de plenaire bespreking hebben de leerlingen veel van elkaar geleerd: als JK Rowling de agressie beschrijft tegen het verachte 'modderbloed' van jonge tovenaars met ouders uit de gewone wereld, is dat een verwijzing naar de rassenleer uit fascistische ideologieën. Een naslagwerk maakt duidelijk dat Rowling ook verwijst naar haar lievelingsschrijvers, onder wie Roald Dahl. Harry's gemene oom en tante hebben bijvoorbeeld heel veel weg van de ouders van Dahls *Mathilda*. Maar het is toch heel anders, merkt Siem op: 'de Potter-romans lopen lang niet altijd zo goed af als sprookjes en goed en kwaad zijn minder duidelijk dan bij Roald Dahl.' Perkamentus verwijst volgens een betrouwbare bron naar de tovenaars Merlijn uit de Arthurrromans. De leerlingen zijn verbaasd over zoveel intertekstualiteit in Harry Potter. Rowling stijgt in hun achting! 'Maar wat is nu eigenlijk de functie van intertekstualiteit bij literatuur?' wil Joris weten. Wim vertelt dat door verwijzingen naar de klassieken, een boek als Harry Potter waardevoller wordt: 'Potter is niet alleen een Britse, maar ook een universele held.' Verwijzingen geven verdieping, herkenning van verwijzingen levert kennis en plezier op en veranderingen ten opzichte van de tekst waarnaar verwezen wordt, kunnen zorgen voor aangename verrassingen. Dat hebben de leerlingen net zelf mogen ervaren.

Bron: Dijk, Y. van (2021). Intertekstualiteit. In *WODN Werkgroep Onderzoek Didactiek Nederlands (Ed.), Handboek Didactiek Nederlands. Levende Talen*. [Intertekstualiteit – Didactiek Nederlands](#)

Intertekstualiteit houdt in dat teksten altijd verbonden zijn met andere bestaande teksten: uit de literatuur, maar ook uit de samenleving.
[Intertekstualiteit – Didactiek Nederlands](#)